

12

8
серпень
1970

**ДОШКІЛЬНЕ
ВИХОВАННЯ**

тем за програмою виховання в дитячому садку.

Виконання індивідуальних планів контролювалося співбесідами з вихователями, перевіркою конспектів.

Питання самостійної роботи педагогів були заслухані на педагогічних нарадах, засіданнях МК — до перевірки залучався актив вихователів, який і повідомляв її наслідки. На педнарадах ми обговорили матеріали до ювілейної дати, вміщені в журналах «Дошкільне виховання» та «Дошкольное воспитание».

Однією з найскладніших форм роботи по ознайомленню дітей з образом В. І. Леніна є, на наш погляд, робота з картинами. Ми розглянули й детально проаналізували окремі репродукції з картин В. Серова, О. Верейського, М. Жукова та ін.

Тематику цього річних педчитань у нашому дошкільному закладі склали: основи патріотичного та інтернаціонального виховання; виховання колективістських рис у дошкільнят; прищеплення любові до рідного краю; образ вождя у творах радянських художників та ін. Були організовані перегляд і обговорення

тематичних діафільмів, які є у дитячому садку. Це збагатило знання вихователів, допомогло їм у подальшій роботі з дітьми.

Вивчення біографії В. І. Леніна педагоги розпочали самостійно ще в минулому році. Однак у бесідах ми виявили, що матеріал вони засвоїли не досить. Цього року ми змінили форму роботи: щомісяця проводили семінари з педагогічними та заняття з технічними працівниками дитячого садка. Були організовані вечір запитань і відповідей з матеріалів життя та діяльності вождя, концерт-лекція про Леніна.

Зустрічі з людьми, які бачили й чули Ілліча, відвідання краєзнавчого музею, ознайомлення з героїчним минулим і прекрасним сьогоденням буковинського краю також збагатили знання вихователів, допомогли їм використати нові матеріали у роботі з дітьми.

Свої здобутки в цей ювілейний рік ми примножуватимемо й надалі, невпинно підвищуватимемо свій ідейно-теоретичний рівень, глибоко опрацьовуючи спадщину великого Леніна.

С. І. ЖУПАНИН

(м. Виноградів Закарпатської області)

Розвиток поетичного слуху дошкільнят

На республіканській нараді дитячих письменників минулого року поет Платон Воронько з хвилюванням говорив про те, що не всі наші діти вміють слухати музику природи, не всі вони відчують красу поетичного слова, його принагідність і силу. В цьому винні ми — батьки й педагоги, коли змалку не розвивали в дітей поетичний слух, мало читали їм віршів, не збагатили юні душі звуковими образами рідної мови.

Поетичний слух — це чутливість до ритму, рими, до милозвучності слів і фраз, інтонації, це сприйнятливість поезії, вміння насолоджуватися її образами. Він дещо різни-

тється від музичного слуху, тобто здатності сприймати, розрізняти і відтворювати висотні метроритмічні, динамічні та інші співвідношення звуків.

Вже в ранньому віці дитина виявляє захоплення ритмічними звуками, поетичною мовою. Я спостерігав, як маленька Оксанка (1 рік 5 міс.), якій часто й виразно читали вірші, плескала в долоньки, її оченята світилися радістю, коли вона слухала мажорний поетичний текст. Дитину приваблював ритміко-звуковий малюнок вірша. А Павлик (1 рік 2 міс.) ритмічно ту-

потів ніжками, слухаючи вірш «Черевички»: «Гоп, чики, чики, чики, купив тато черевички...», і залюбки повторював: «Гоп, чики, чики, чики».

Малята захоплено слухають народні дитячі віршики «Ладусі», «Сорока-ворона», «Кицин дім», «Коровай» та інші, милозвучні, прості і зрозумілі.

Вони сприймають вірш, як музику. І це не випадково. Адже поезія і музика завжди поєднані, мають багато спільних рис — зокрема ритм, темп, діапазон, тембр. Художня мова омузичується у вірші.

Вихователям дошкільних закладів треба добре знати специфіку віршованого слова, його роль в естетичному розвитку дітей, зокрема у формуванні і вдосконаленні поетичного слуху. Головні критерії добору віршів для роботи з дітьми — це їхня художня й ідейна довершеність, доступність, милозвучність. Ритм має бути чіткий, рядки короткі, переважно з парними римами.

Для розвитку поетичного слуху треба широко використовувати фольклорні твори. Віршовані загадки, прислів'я, лічилки, потішки, скоромовки, колискові пісні, пісні-ігри збагачують душу дитини світлими почуттями. Поетична розмова з лялькою, виконання певних дій під ритмічну мелодію вірша, римування слів — все це дає дітям радість, естетичне задоволення.

Вдячний матеріал знаходимо і в пейзажній ліриці, де яскраво відтворено звуки природи. Видатний український поет, палкий природолюбець Максим Рильський писав:

Часом можна висловить пейзажем
Те, для чого слів нема людських.

Великий ефект дає робота над пейзажними віршами безпосередньо на лоні природи, де зорові й слухові аналізатори дітей, які є повноцінною психо-фізіологічною основою естетичних почуттів і переживань, виступають у взаємодії. У такий спосіб створюються найсприятливіші умови для конкретно-чуттєвого, образного сприймання пейзажних віршів.

Вихователь повинен знайомити дітей з віршами у цікавій ігровій

формі. Саме в грі словом дитина вчиться тонкощів рідної мови, засвоює її мелодику.

Педагоги дошкільних закладів Закарпаття творчо працюють над розвитком поетичного слуху дітей. На прогулянках вони читають малятам вірші про природу, вчать слухати й чути мелодії рідної землі і неба. Вихователька Виноградівського дошкільного дитячого будинку № 2 Г. І. Антолик часто водить дітей у природу, слухає з ними музику весняного луку, шум ріки, шеліт листя в лісі, спів пташок, сюрчання комах. Перед читанням вірша П. Тичини «А я у гай ходила» вона пропонувала дітям виразно відтворити спів зозулі, провела з ними гру в хованки — малята ховалися за кущі та дерева і, шукаючи одне одного, перегукувалися: «Ку-ку! Ку-ку!»

Інший вірш Павла Тичини — «Хор лісових дзвіночків», який теж сприяє розвитку поетичного слуху, ця вихователька читала дітям під час прогулянки до лісу, де цвіли голубі дзвіночки.

— Послухайте, як ці квіти дзвенять, — запропонувала вихователька.

Діти затихли, вслухаючись.

— Я чую тихе-тихесеньке дзень-дзень, — сказала Маринка.

— Ще й голівками хитають дзвіночки, коли співають, — мовив Петрик.

— Це вітерець їх гойдає, — продовжив Іванко.

— Поет Павло Тичина, — сказала вихователька, тримаючи в руках букет дзвіночків, — дуже любив ці квіти. Дружно ростуть вони в лісах, гаях і в полі. Здалеку здається, ніби голубий килим покрив землю.

— Ми дзвіночки,
Лісові дзвіночки,
Славим день.
Ми співаєм,
Дзвоном зустрічаєм
День,
День!

Г. І. Антолик проводить з вихованцями мовні ігри, пропонує добирати рими до слів, наприклад: весна — ясна — голосна; ялинка — дивинка — верховинка; іскринка — ве-

селинка — хвилинка і т. д. Така робота спонукає дошкільнят до творчості, вчить користуватися невичерпним багатством рідної мови.

Багато уваги приділяють розвиткові слухової спостережливості дітей вихователі Ужгородського дитячого садка № 6. Вони читають їм мелодійні вірші, вчать слухати не тільки голосні звуки навколишньої природи, а й тишу літнього полудня, вечора тощо.

Розглядаючи з малятами конвалію, вихователька К. Й. Андор прочитала вірш Є. Серова:

Конвалія дзвінки свої
Разками вигина.
Здається: лиш торкни її —
І задзвенить вона.
Той дзвін почують гай,
Пташки, трава, поля.
Помовч хвилиночку, нехай
Почуєм ти і я.

Під час спостереження за весняним краплепадом її вихованці ритмічно плескали в долоні і декламували вірш Ф. Фінкельштейн «Крап-крап»:

Крап-крап у дворі,
Иде весна о цій порі,
Сонечко пригріло,
Птахи прилетіли.
Цвір-цвір, цвір-цвірінь —
Горобцям співать не лінь,
Весело літають,
Зернятка збирають.

У гаї на замковій гірці, що неподалік від дитячого садка, весело звучав вірш М. Познанської «Ау!»:

Ау! — по гаї йде луна.
Ау! — звідкіль взялась вона?
То Оленка у гаї:
— Ау! Ау! Ау!

Вихователька Королівського дитячого садка № 9 Виноградівського району Е. А. Деяк використовує для розвитку поетичного слуху дошкільнят віршовані загадки, в більшості яких є звуконаслідування, звуковідтворення, як от:

Він мчить повз ниви і гаї,
По залізничній колії.
Чах-чах, чах-чах, немов дідусь.
— Везу людей, та не втомлюсь.

(Поїзд)

Я відлічую години,
Тільки й чути безупину:
Цок-цок-цок, так-так.
Знають всі — дорослі й діти,
Що мені ніяк

Без роботи не прожити —
Цок-цок, так-так.

(Годинник)

Як відомо, звуки асоціюють з певними почуттями, передають настрій, створюють враження. Повторення однакових приголосних (алітерації) та однакових голосних (асонанси), повторення слів на початку фраз і речень (анафори), а також повнозвучні рими (епіфори) також добре розвивають поетичний слух, учать вслухатися в музику віршованої мови. Треба читати дошкільнятам вірші, багаті на засоби поетичної фоніки, гармонію звуків. Гармонія звука *л* надає звучанню поезії лагідності, ніжності, співучості («Лелеко, лелеко, літав ти далеко»), звук *р* — різкий, напружений («Туру-рай-ра, туру-туру, — трембіта говорить»), звук *а* відтворює плавність, заколисування («А-а-а, спи дитинонько мала») і т. д.

Вагому роль у розвитку поетичного слуху дітей відіграє виразне читання віршів. Є. І. Тихеева вказує, що дикція вихователя, виразність читання творів має бути тією художньою справою, від якої виграє в блиску найцінніший алмаз. Готуючись до занять, вихователь повинен прочитати вірш уголос, визначити його розмір, ритмічний лад, місце логічних наголосів, пауз і цезур. Читати вірш треба повільно, просто, переконливо. Діти теж мають навчитися читати виразно, з почуттям, добре володіти своїм голосом. Хорове декламування слід чергувати з індивідуальним. Варто також практикувати запис декламації дітей на магнітофонну плівку, організовувати слухання віршів у виконанні читців по радіо, телебаченню, з грампластинок. Така робота допомагає дошкільнятам оволодіти інтонаційним читанням вірша, формує в них почуття ритму, рими.

Якщо в дошкільньому віці у дітей розвинеться поетичний слух, то в майбутньому краса поезії, її чудові образи, величні людські почуття стануть невід'ємною частиною їхнього духовного багатства, збережуться на все життя і ще більше вдосконалюватимуть поетичне сприймання дійсності.